

JUDr. Martin Puchalla,

interný doktorand

Katedra trestného práva, Právnická fakulta UPJŠ Košice, SR
advokát, Košice

Mgr. Miroslav Fico,

interný doktorand

Katedra trestného práva, Právnická fakulta UPJŠ Košice, SR

Právo obvineného vedieť z čoho je obvinený v prípravnom konaní

Nepochybne najdôležitejším právom, ktoré sa realizuje v trestnom konaní je právo obvineného na obhajobu. Toto právo pritom pozostáva z viacerých čiastkových práv, a to najmä z práva osobnej obhajoby (§34), z práva na to, aby orgány činné v trestnom konaní s rovnakou starostlivosťou objasňovali všetky okolnosti svedčiace proti obvinenému a okolnosti svedčiace v jeho prospech (§ 2 ods.10), z práva byť poučený o svojom práve na obhajobu (§ 34 ods. 4), z práva zvoliť si obhajcu a vykonávať právo na obhajobu cestou svojho obhajcu (§34, §36 a ďalšie), či z práva na povinnú obhajobu (§37, §38), resp. práva na ustanovenie obhajcu v prípade, že obvinený nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby (§40 ods. 2).

Čiastkové právo obvineného na obhajobu predstavuje tiež právo obvineného vedieť z čoho je obvinený (§ 34, § 206), ktoré čiastkové právo je predmetom zamyslenia sa v tomto príspevku.

Súčasná právna úprava

Dotknuté čiastkové právo obvineného na obhajobu v prípravnom konaní je uvedené v ust. § 34 Trestného poriadku (ako logická súčasť ostatných tam uvedených čiastkových práv na obhajobu), v ust § 206 Trestného poriadku

v súvislosti so vznesením obvinenia, ako aj v inštitúte preštudovanie vyšetrovacieho spisu na záver vyšetrovania podľa ust. § 208 Trestného poriadku.

Nedá nám nespomenúť, že toto právo na obhajobu je uvedené aj vo všeobecnom inštitúte nahliadnutia do spisu podľa ust. § 69 Trestného poriadku.¹

V zmysle v súčasnosti platného a účinného Trestného poriadku by v štádiu prípravného konania podľa nášho názoru zrejme nemali byť väčšie problémy s týmto čiastkovým atribútom práva na obhajobu - **právom obvineného vedieť z čoho (akého skutku a akého trestného činu) je obvinený.**

Dovoľujeme si tu poukázať na pomerne podrobnú úpravu inštitútu vznesenia obvinenia obsiahnutú v ust. § 206 Trestného poriadku, podľa ktorej uznesenie o vznesení obvinenia musí okrem iných skutočností obsahovať opis skutku s uvedením miesta, času, prípadne iných okolností, za ktorých k nemu došlo tak, aby skutok nemohol byť zamenený s iným skutkom, zákonného pomenovania trestného činu, o ktorý v tomto skutku ide, a to aj s uvedením príslušného ustanovenia Trestného zákona a skutočností, ktoré odôvodňujú vznesenie obvinenia.

Navyše dotknutá úprava zakotvuje povinnosť policajta uznesenie o vznesení obvinenia (a rovnako aj uznesenie, ktorým bolo jednak začaté trestné stíhanie a súčasne vznesené obvinenie – porovnaj § 206 ods. 2 Trestného poriadku) ihneď oznámiť obvinenému a v prípade, že bolo uznesenie oznámené jeho vyhlásením, povinnosť policajta bez meškania vydať obvinenému rovnopis tohto uznesenia.

Zárukou rešpektovania práva obvineného vedieť z čoho je obvinený predstavujú aj odseky 4.-6. citovaného zákonného ustanovenia, ktoré upravujú postup v prípade zistenia ďalšieho skutku, pre ktorý nebolo dovtedy vznesené obvinenie resp. ďalšieho čiastkového útoku pokračovacieho

---

¹ porovnaj napr. nález Ústavného súdu ČR, č. IV.ÚS 472/2000 ,kde ústavný súd skonštatoval, že právo obvineného nahliadnuť do spisu je jednou zo zložiek jeho práva na obhajobu a preto obmedzenie tohto práva i keď je zákonom pripustené treba vždy náležito zdôvodniť.

trestného činu, na ktorý sa uznesenie o vznesení obvinenia nevzťahovalo (ods. 4, ods. 5), prípadne postup v situácii, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie je iným, alebo aj ďalším trestným činom, ako bol v uznesení o vznesení obvinenia právne kvalifikovaný (ods. 6).

Podľa ust. § 206 ods. 4 totiž ak v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania vyjde najavo skutočnosť, ktorá dostatočne odôvodňuje záver, že obvinený spáchal ďalší skutok, na ktorý sa uznesenie o vznesení obvinenia nevzťahovalo, vznesie policajt obvinenie aj pre tento ďalší skutok.

Podobne podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania vyjde najavo skutočnosť, ktorá dostatočne odôvodňuje záver, že obvinený spáchal pred oznámením uznesenia o vznesení obvinenia ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, na ktorý sa uznesenie o vznesení obvinenia nevzťahovalo, rozšíri uznesením policajt obvinenie aj pre tento ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu.

Je evidentné, že aj na tieto odseky ust. § 206 Trestného poriadku sa analogicky musí vzťahovať ust. § 206 ods. 1 Trestného poriadku o povinnosti orgánu činného v trestnom konaní, ktorý takto rozširuje (či de facto nanovo vznáša obvinenie - § 206 ods. 4 Trestného poriadku) obvineného s touto skutočnosťou ihneď oboznámiť.

Pochybením zákonodarcu možno je, že táto skutočnosť nie je v zákone expressis verbis vyjadrená, čo by možno v záujme právnej istoty nebolo na škodu.

Právo obvineného vedieť z čoho je obvinený reprezentuje aj ods. 6 ust. § 206 Trestného poriadku, ktorý upravuje situáciu, že v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania vyjde najavo, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, je iným trestným činom alebo aj ďalším trestným činom, ako bol v uznesení o vznesení obvinenia právne kvalifikovaný.

V takom prípade je povinnosťou policajta písomne upozorniť obvineného na túto okolnosť.

V súvislosti s právom obvineného vedieť z čoho je obvinený (a v spojitosti s tým) náležitej prípravy osobnej obhajoby, či obhajoby prostredníctvom obhajcu je treba spomenúť aj ust. § 234 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré upravuje povinnosť prokurátora upozorniť obvineného a tam uvedené subjekty pred podaním obžaloby na zamýšľanú zmenu právnej kvalifikácie skutku.

Obžalobu je totiž v súlade so zásadou totožnosti skutku možné podať len pre skutok, pre ktorý sa vznieslo obvinenie. Ak prokurátor mieni tento skutok posudzovať ako iný trestný čin, než ako ho posudzoval policajt, upozorní na to pred podaním obžaloby obvineného, obhajcu a poškodeného a zistí, či so zreteľom na zamýšľanú zmenu navrhujú doplniť vyšetrowanie alebo skrátené vyšetrowanie.

Je však na prokurátorovi, aby posúdil, či navrhované doplnenie vyšetrowania je potrebné, alebo nie.

Ak totiž prokurátor nepovažuje navrhované doplnenie za potrebné, zákon mu dáva oprávnenie odmietnuť ho, s tým, že o tom urobí záznam do spisu a vyrozumie osobu, ktorá takýto návrh podala.

Obsahovo a hlavne účelom podobné ustanovenie (ktoré sa síce už netýka prípravného konania, ale hlavného pojednávania, no pre úplnosť rozoberanej problematiky ho treba spomenúť) je ust. § 284 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého môže súd uznať obžalovaného za vinného z trestného činu podľa prísnejšieho ustanovenia zákona, ako podľa ktorého ho posudzovala obžaloba iba vtedy, ak obžalovaného na možnosť tohto prísnejšieho posudzovania skutku upozorní skôr ako vyhlási dokazovanie za skončené a v prípade, že obžalovaný prípadne jeho obhajca o to požiada aj za splnenia podmienky poskytnutia novej lehoty na prípravu obhajoby.

Právo na obhajobu, konkrétne právo vedieť z čoho je osoba obvinená predstavuje v prípravnom konaní (ale aj v konaní pred súdom) aj inštitút nazerania do spisov podľa ust. § 69 Trestného poriadku.

Podľa citovaného ustanovenia majú (okrem iných) obvinený a jeho obhajca právo nazerat' do spisov s výnimkou zápisnice o hlasovaní a časti

spisu obsahujúcej údaje o totožnosti chráneného svedka, ohrozeného svedka alebo svedka, ktorého totožnosť je utajená a robiť si z nich výpisky a poznámky a obstarávať si na svoje trovy kópie spisov a ich častí.

Také isté právo má zákonný zástupca obvineného (a aj ďalších tam uvedených osôb) ak tieto osoby sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony alebo ich spôsobilosť na právne úkony je obmedzená.

Je zrejmé, že obvinený sa realizáciou tohto práva môže dozvedieť oveľa viac o skutočnostiach, ktoré sa mu kladú za vinu, ako keby svoje poznanie obmedzil iba na obsah uznesenia o vznesení obvinenia, či ďalších písomnosti, ktoré sú orgány činné v trestnom konaní povinné mu doručiť.

Obsah vyšetrovacieho spisu mu totiž môže napovedať o skutočnostiach, ktoré sa mu kladú za vinu oveľa viac. Vyšetrovací spis totiž obsahuje všetky vykonané úkony.

Inými slovami povedané, obvinený resp. jeho obhajca sa štúdiom vyšetrovacieho spisu môžu dôslednejšie pripraviť na výkon obhajoby. Ak je totiž napríklad obvinenie postavené na svedeckých výpovediach, potom je úlohou obhajoby tieto spochybniť, či výpovedami iných svedkov tieto vyvrátiť.

Podľa ods. 2 citovaného ustanovenia môže orgán činný v trestnom konaní v prípravnom konaní právo nazerať do spisu a s ním spojené práva zo závažných dôvodov odmietnuť, a to najmä v prípade ak v spise nemožno urobiť také opatrenia, ktoré by zabránili zmareniu alebo podstatnému sťaženiu dosiahnutia účelu trestného stíhania.

Zákonodarca považuje právo obvineného vedieť z čoho je obvinený v tejto súvislosti za tak dôležité, že ustanovuje povinnosť prokurátora urýchlene preskúmať závažnosť dôvodov, z ktorých orgán činný v trestnom konaní toto právo odmietol, a to na žiadosť osoby, ktorej sa odmietnutie týka.

Ak právo nahliadať do spisu a s ním spojené ostatné práva zo závažných dôvodov odmietol prokurátor, preskúmať dôvodnosť odmietnutia je povinný nadriadený prokurátor.

Tieto práva však nemožno odoprieť obvinenému a obhajcovi (a poškodenému) po tom, čo boli upozornení na možnosť preštudovať spisy.

Rovnako nemožno odoprieť tomu, kto má právo byť pri úkone prítomný, nazretie do zápisnice o tomto úkone.

Právo vedieť z čoho je osoba obvinená je v tomto ustanovení zvýraznené skutočnosťou, že obvinenému a jeho obhajcovi nemožno odoprieť nazretie do uznesenia o vznesení obvinenia.

Čiastkové právo na obhajobu – právo obvineného vedieť z čoho je obvinený predstavuje podľa nášho názoru aj právo na preštudovanie vyšetrovacieho spisu po tom, čo bolo vyšetrovanie skončené. Dotknuté právo je upravené v ust. § 208 Trestného poriadku a garantuje obvinenému i jeho obhajcovi (samozrejme, že aj ďalším tam uvedeným subjektom) možnosť v primeranej lehote preštudovať vyšetrovací spis a podať návrhy na doplnenie vyšetrovania, prípadne skráteného vyšetrovania. Policajt je pritom povinný upozorniť obvineného a jeho obhajcu na možnosť využitia tohto práva najmenej tri dni vopred. Toto právo teda obvinenému i jeho obhajcovi umožňuje oveľa detailnejšie preniknúť do skutkových zistení vykonaných vyšetrovateľom, ktoré sa mu kladú za vinu a podať návrhy na doplnenie už vykonaného dokazovania. Je síce pravdou, že návrhy na doplnenie vyšetrovania môže policajt odmietnuť, ak ich nepovažuje za potrebné, avšak obvinený môže v súlade s ust. § 210 Trestného poriadku žiadať dozor vykonávajúceho prokurátora o preskúmanie takéhoto postupu policajta.

Návrh novely Trestného poriadku

V súvislosti s rozoberaným čiastkovým právom obvineného na obhajobu je zaujímavou pripravovaná novela Trestného poriadku², ktorá dotknuté právo vo viacerých smeroch modifikuje.

V prvom rade chceme poukázať na navrhovanú úpravu začatia trestného stíhania vo veci.

---

² bližšie pozri návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov na internetovej stránke www.justice.gov.sk – pripomienkové konanie začalo dňa 18.10.2007 - pozn. autora

Podľa súčasne platného a účinného Trestného poriadku je možné trestné stíhanie (a prípravné konanie) začať tromi spôsobmi:

- vydaním uznesenia o začatí trestného stíhania,
- vykonaním zaistovacieho, neodkladného, alebo neopakovateľného úkonu,
- spojením uznesenia o začatí trestného stíhania s uznesením o vznesení obvinenia.

Práve posledne uvedená možnosť znamená pre osobu obvineného najviac informácii o tom, čo sa jej kladie za vinu. Podľa nášho názoru je uvedená možnosť ako začať trestné stíhanie aj možnosťou, ktorá najviac rešpektuje práva obvineného. Až od momentu vznesenia obvinenia má totiž obvinený všetky práva, ktoré mu Trestný poriadok priznáva, a ktoré napríklad nemá (a keďže nikto nie je zatiaľ obvinený ani nemôže mať) v prípade, že je vedené len trestné stíhanie vo veci. Inými slovami povedané, v takomto prípade (spojenia začatia trestného stíhania so vznesením obvinenia) neexistuje časová „medzera“ medzi začatím trestného stíhania vo veci a vznesením obvinenia a teda nie je napr. priestor vykonávať úkony trestného konania bez účasti obvineného, či jeho obhajcu.

V praxi orgánov činných v trestnom konaní sa totiž doposiaľ neraz stávalo, že po začatí trestného stíhania vo veci sa vykonávali aj také úkony trestného konania, ktoré by teoreticky mohli byť vykonané až po vznesení obvinenia, a to zrejme s cieľom vyhnúť sa „neprijemnostiam“ spojeným s realizáciou práva na obhajobu.

Povedané ešte inak, orgány činné v trestnom konaní vo svojej praxi a s cieľom čo najrýchlejšie ukončiť vec neraz pri vznesení obvinenia (po tom, čo už určitý čas bolo realizované konanie vo veci) už rovno mali podklady takmer k ukončeniu vyšetrovania.

Takýto postup je podľa nášho názoru neprípustný, a to najmä z dvoch dôvodov.

Prvým z dôvodov neprípustnosti takéhoto postupu je práve realizácia práva obvineného na obhajobu napríklad cestou účasti jeho, či jeho obhajcu na vyšetrovacích úkonoch.

Druhým nemenej vážnym dôvodom je to, že takýto prístup znamená porušenie zásady kontradiktórnosti konania, ktorá má byť v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva realizovaná formou tzv. krížového výsluchu aj v prípravnom konaní, čo v prípade, keď je výsluch realizovaný pred vznesením obvinenia dodržané nemôže byť.³

Preto je podľa nášho názoru pozitívom navrhovanej novely Trestného poriadku úprava začatia trestného stíhania, kde sa uvádza nasledovné: „Ak skutočnosti vyplývajúce z trestného oznámenia alebo inak zistené nasvedčujú, že bol spáchaný trestný čin a súčasne dostatočne odôvodňujú záver, že bol spáchaný určitou osobou, musí policajt súčasne postupovať aj podľa § 206 ods. 1, inak dôkazy vykonané v dobe od začatia trestného stíhania do vznesenia obvinenia nemožno v konaní použiť, ak nejde o neodkladný a zároveň neopakovateľný úkon.“⁴

Načrtnutá úprava obligatórneho spojenia uznesenia o začatí trestného stíhania so vznesením obvinenia, ak sú pre vznesenie obvinenia splnené podmienky by podľa nášho názoru mohla viesť aspoň k čiastočnému odstráneniu vyššie uvedených problémových otázok.

Podobným pozitívom je podľa nás aj navrhovaná úprava prerušenia trestného stíhania vo veci v prípade, že do troch mesiacov od začatia trestného stíhania neboli zistené skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie voči určitej osobe a zároveň je dokázané, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie sa stal a má znaky trestného činu. V takom prípade má policajt povinnosť ihneď trestné stíhanie prerušiť podľa § 228 ods.1⁵

---

³ porovnaj napr. Rozsudok vo veci Imbrioscia v. Švajčiarsko z 24.10.1993, Séria A, č. 275, v spojení s čl. 6, ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý upravuje, že každý kto je obvinený z trestného činu má právo vylúčať, alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok ako svedkov proti sebe – tzv. právo na krížový výsluch, a to na základe citovaného rozsudku nielen v konaní pred súdom ale aj v prípravnom konaní.

⁴ porovnaj navrhované znenie ust. § 199 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku

⁵ porovnaj navrhované znenie ust. § 199 Trestného poriadku

Naopak v prípade ak do troch mesiacov od začatia trestného stíhania nebolo dokázané, že sa skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie stal a že má znaky trestného činu, trestné stíhanie sa skončením tejto lehoty (ipso facto) zastaví. O zastavení trestného stíhania policajt bez meškania upovedomí oznamovateľa a poškodeného a najneskôr do 48 hodín písomne vyrozumie prokurátora. (policajt teda podľa nášho názoru vychádzajúceho z gramatického výkladu navrhovaného ustanovenia v načrtnutom prípade nezastavuje trestné stíhanie, to je zastavené samotným uplynutím lehoty a splnením tam uvedených podmienok, ale iba o zastavení trestného stíhania upovedomí tam uvedené osoby).⁶

Návrh novely Trestného poriadku ide dokonca až tak ďaleko, že v náväznosti na citované ustanovenie upravuje, že takto zastavené trestné stíhanie môže policajt opätovne začať len výnimočne, ak po zastavení trestného stíhania výjdu najavo skutočnosti alebo dôkazy policajtovi alebo prokurátorovi skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iný záver o tom, že sa skutok stal a že má znaky trestného činu. Na začatie trestného stíhania z tohto dôvodu je však navyše vždy potrebný predchádzajúci písomný súhlas sudcu pre prípravné konanie, o vydanie ktorého je policajt povinný požiadať do siedmich dní odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnosti alebo dôkaze odôvodňujúcom opätovné začatie trestného stíhania.⁷

Citované navrhované znenia ustanovení Trestného poriadku sú podľa nášho názoru výrazným posunom správnym smerom, a to najmä pokiaľ ide o riešenie vyššie označených problémových otázok práva na obhajobu obvineného po začatí trestného stíhania a tiež prvkov kontradiktórnosti v prípravnom konaní.

Navyše posledné z citovaných navrhovaných zmien je aj pozitívom v súvislosti s efektivitou a rýchlosťou konania, aby orgány činné v trestnom

---

⁶ tamtiež

⁷ tamtiež

konaní neboli dlhodobo zaťažované prípadmi, ktoré v trestnom konaní vlastne ani „nemajú čo hľadať.“

V súvislosti s právom obvinenej osoby vedieť z čoho je obvinená navrhovaná novela Trestného poriadku prináša aj úpravu § 206 ods. 6 Trestného poriadku.

Doterajšie znenie dotknutého odseku upravovalo povinnosť policajta písomne upozorniť obvineného na skutočnosť, že v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania vyšlo najavo, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, je iným trestným činom alebo aj ďalším trestným činom, ako bol v uznesení o vznesení obvinenia právne kvalifikovaný.

Navrhovaná novela citované ustanovenie dopĺňa o ďalšiu vetu, ktorá znie: „Ak sa však mení aj miesto, čas alebo spôsob spáchania trestného činu, prípadne iné skutočnosti a zákonné znaky uvedené v uznesení o vznesení obvinenia, v písomnom upozornení sa uvedie aj zmena týchto okolností v celom rozsahu.“⁸

Podľa nášho názoru aj toto navrhované doplnenie predstavuje pozitívum, a to hlavne z pohľadu rozoberaného práva obvineného na informáciu o tom z čoho je obvinený v spojitosti s tým, aby v trestnom konaní nevznikali žiadne pochybnosti týkajúce sa totožnosti skutku pre ktoré sa trestné konanie vedie.

---

⁸ porovnaj navrhované znenie ust. § 206 ods. 6 Trestného poriadku

Resumé

JUDr. Martin Puchalla,

interný doktorand

Katedra trestného práva, Právnická fakulta UPJŠ Košice, SR
advokát, Košice

Mgr. Miroslav Fico,

interný doktorand

Katedra trestného práva, Právnická fakulta UPJŠ Košice, SR

Právo obvineného vedieť z čoho je obvinený v prípravnom konaní

Právo na obhajobu predstavuje jedno zo základných práv obvineného v trestnom konaní. Najmä od jeho uplatnenia mnohokrát závisí zákonnosť celého trestného konania. Kľúčovým čiastkovým atribútom práva na obhajobu je právo obvineného vedieť, čo sa mu kladie za vinu.

Aj keď v súčasnosti platný a účinný Trestný poriadok nadobudol účinnosť len dňa 1.1.2006 (zákon č. 301/2005 Z.z.) v súčasnosti je pripravovaná jeho pomerne rozsiahla novela.

V tejto súvislosti autori rozoberajú niektoré inštitúty, ktoré v súvislosti s dotknutým čiastkovým právom obvineného na obhajobu prináša pripravovaná novela Trestného poriadku, pričom poukazujú najmä na problémové aspekty praxe.